

TRANKILS KYRKOGRÅRD

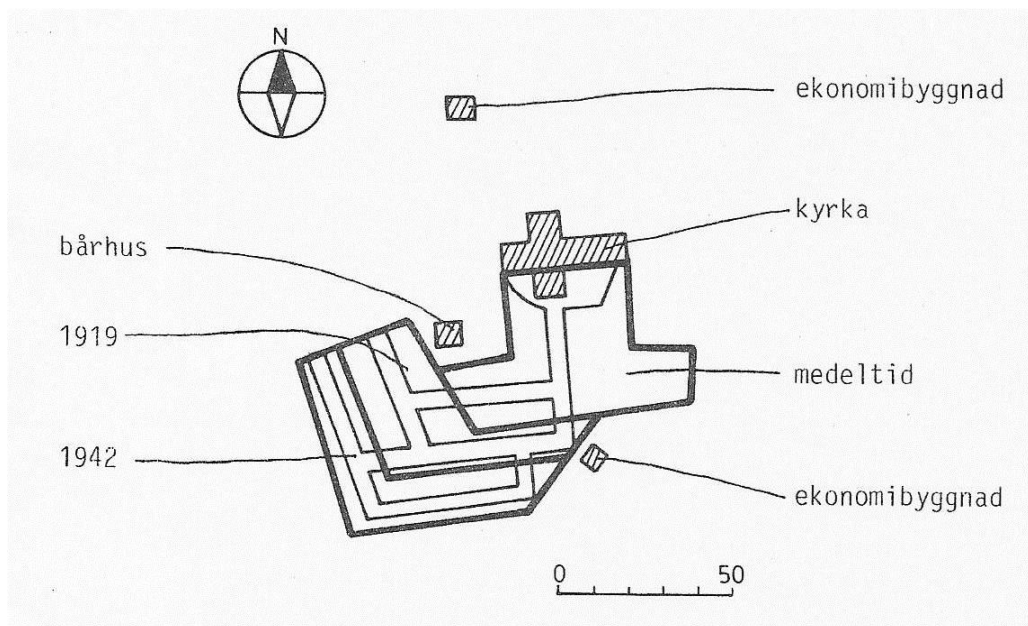
Fastighetsbeteckning:	Trankils Stom 1:3, Trankils Stom 1:6
Gravskick:	Kistgravar, urngravar och minneslund.
Antal gravsättningar:	5 st/år de senaste fem åren.
Befolkningsutveckling:	År 1805: 397, år 1900: 1123, år 1995: 392, år 2016: 241.
Tillkomst:	Medeltid
Utvidgningar:	1919, 1942, 1995.
Area:	ca 25 798 m ²

Trankil är en bruten skogsbygd med spridd strandbebyggelse på näsen mellan sjöarna Stora Le och Lelången. De båda sjöarna förenas norrut i sjön Foxen. Området har varit bebott länge, vilket omkring sjuttio fornlämningar vittnar om. De flesta är stenåldersboplatser och här finns även några bronsåldersrösen. Ortnamnet omnämns första gången under 1330-talet (*Tranukiol*), men den är oklart ursprungliga syftningen är oklar. Ortnamnet innehåller *trana*, (eller ett därtill bildat ånamn) och *köl*, d.v.s. 'höglänt ödemark'.¹⁹⁴ Att en kyrka fanns i socknen redan i tidig medeltid visar en dopfont av täljsten och en madonnaskulptur i trä, båda daterade till 1200-talet. Senast under 1500-talets första hälft stod en kyrka på platsen.¹⁹⁵ Nya undersökningar har också visat att medeltida väggtimmer ingår i dagens kyrka, bearbetat i en teknik som var vanlig tiden innan 1350.¹⁹⁶ Under tidigt 1900-tal trafikerades sjösystemet av en livlig ångbåtstrafik. Socknens enda tätort är Lennartsfors samhälle, idag känt som kanalstation vid Dalslands kanal, men var under 1800-talet välkänt för sitt bruk med lancashiresmide. Järnbruket drevs fram till 1877 då det istället omvandlades till träsliperi. Efter andra världskriget ersattes träindustrin av en mekanisk verkstad m.m. Kyrkan och kyrkogården ligger några kilometer söder om Lennartsfors och bildar tillsammans med den f.d. prästgården, arrendegården och det ca 200 m västerut liggande församlingshemmet socknens kyrkliga centrum.

¹⁹⁴ www.ne.se

¹⁹⁵ Begravningsplatser i Värmlands län 1988.

¹⁹⁶ www.traditionsbararna.se, *Rapport om rester av medeltida kyrka i Trankil*, Daniel Eriksson Bygg & Hantverk i Karlskoga AB 2016.11.29.

Översikt utvidgningsområden, ur *Begravningsplatser i Värmlands län 1988*.
1995 tillfogades ett stort utvidgningsområde i söder med en minneslund i sydväst.

TRANKILS KYRKOGRÅRDS HISTORIK

Kyrkogården har **medeltida** ursprung. En geometrisk avmätning från **1643** visar Trankils kyrka omgiven av en mycket liten kyrkogård. Kyrkogårdens utbredning överensstämmer troligen väl med de faktiska förhållandena, medan kyrkan inte är en exakt avbildning, utan mer en symbolisk angivelse. Enligt uppgift omgärdades kyrkogården av en s.k. kyrkobalk av trästockar. Varje hemman i socknen ansvarade för underhåll av en varsin del.¹⁹⁷ Kartan visar också prästgården strax nordväst om kyrkan.

Från **1700- och 1800-talet** finns bevarade gravvårdar av smidesjärn och gjutjärn, vilka minner om den tidigare järnbrukstiden. Några av vårdarna står i dag undanställda. Äldre fotografier visar att de har varit placerade i ett lapidarium intill kyrkan i sydväst, d.v.s. på en uppställningsplats för gravvårdar utan gravplats.

Enligt sägnen ska Karl XII:s mördare ligga begravd på Trankils kyrkogård. Kungen avled efter ett skott i huvudet den 30 november **1718** vid en skyttegrav i Fredrikshald i Norge. Enligt sägnen ska kungens mördare ha varit en svensk soldat, kallad "den grå". Han kom strax efter dådet över Stora Le till Sandviken. Han var sjuk och eländig, och enligt berättelsen dog han och begravdes på Trankils kyrkogård.¹⁹⁸ Enligt skrönan skulle soldaten ha begravts "utanför Sandvikengravarna", se gravplats 3 Ga 02 107. Dock var denna del av kyrkogården inte utvidgad förrän under 1800-talet.

Området norr om kyrkan har aldrig införlivats med den övriga begravningsplatsen, vilket är ovanligt. Kyrkogårdsmuren löper parallellt med kyrkans långsida och ansluter direkt till norra korsarmens nordvästra hörn. Begravningar ska ha skett på norrsidan utanför muren ända in på 1900-talet. Här jordades bl.a. barn som inte var döpta, och de som begick självmord.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Höglind 1959.

¹⁹⁸ "1600-talsväggar upptäcktes vid kyrkorestaureringen i Trankil", 28.2.1949 *Nya Wermlands Tidningen*, Värmlands Museum.

¹⁹⁹ Janne Olsson, kyrkvaktmästare 1977-2014, fick det berättat av sin företrädare Åke Nilsson.

En geometrisk avmätning från år 1643 gjord av Håkan Arfvedson, visar Trankils kyrka (nr 6) och Trankils prästgård (nr 5). Historiska kartor, Lantmäteriet.

Enligt uppgift ersattes den timrade kyrkobalken av en stenmur under 1800-talets första hälft. Kyrkogården behövde då en ordentlig omgärdning för att hålla kreatur utanför. År **1824** genomgick kyrkan en grundlig renovering och i samband med dessa arbeten försågs kyrkogårdens huvudentré i väster med ett par smidesgrindar, tillverkade av Anders Pihlström. De bär inskriptionen AP 1824.

Från år **1858** finns uppgift om att varje hemman skulle anskaffa fyra lass sten. Troligen för en utvidgning av kyrkogården mot söder. I lantmäteriets arkiv finns en karta från 1847 som visar att kyrkogården en kort tid innan stenkörningen fortfarande var mycket liten. Den häradsekonomiska kartan från 1883-95 däremot, visar tydligt att en utökning av kyrkogården har skett mot söder.²⁰⁰ Det blev trångt på kyrkogården när församlingen växte och enligt uppgift begravdes de avlidna på lagenligt djup i rak linje allt eftersom de dog.

1878, i samband med en kyrkorenovering, plockades stigporten ned. Enligt uppgift skulle virket i stigportens tak återanvändas till en stallbyggnad som var under uppförande. Stallet byggdes utan golv och hade plats för tolv hästar.²⁰¹ Det är troligen kyrkstallet som är inritat på häradsekonomiska kartan, strax norr om kyrkan, ungefär på platsen för nuvarande förvaltningsbyggnaden.

Det är i regel mot slutet av 1800-talet som kyrkogårdar börjar planeras enligt mer ordnade system, och som det blir viktigt med en välvårdad miljö. Det berättas av tidigare kyrkvaktmästare att en av deras föregångare var dödgravaren "Träsko-Lars". Han hade en ko med sig som betade kyrkogårdens mark.²⁰² Fotografier från sekelskiftet 1900, visar en vildvuxen kyrkogård med ett fåtal gravvårdar av gjutjärn och sten. Strax därefter anlades grusgångar på kyrkogården.

²⁰⁰ www.lantmateriet.se, Historiska kartor.

²⁰¹ Höglind 1959.

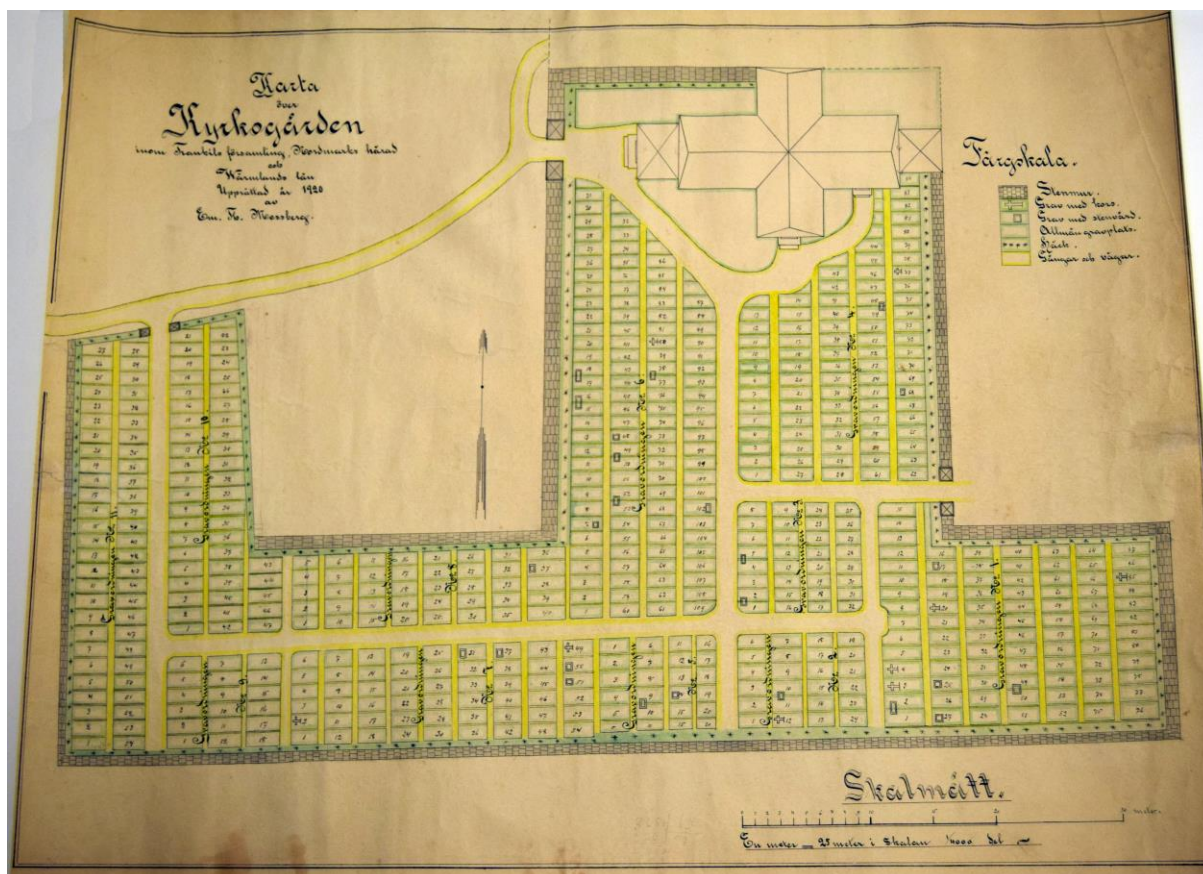
²⁰² Janne Olsson.

Trankils kyrkogård omkring sekelskiftet 1900. Marken är ojäm och vildvuxen. Några enstaka gjutjärnskors och stenvårdar står på kyrkogården. Foto: Kulturmiljöbild, Raä.

Trankils kyrkogård. Bilden är troligen tagen under 1910-talet. En grusgång har anlagts söder om kyrkan. Foto: Kulturmiljöbild, Raä.

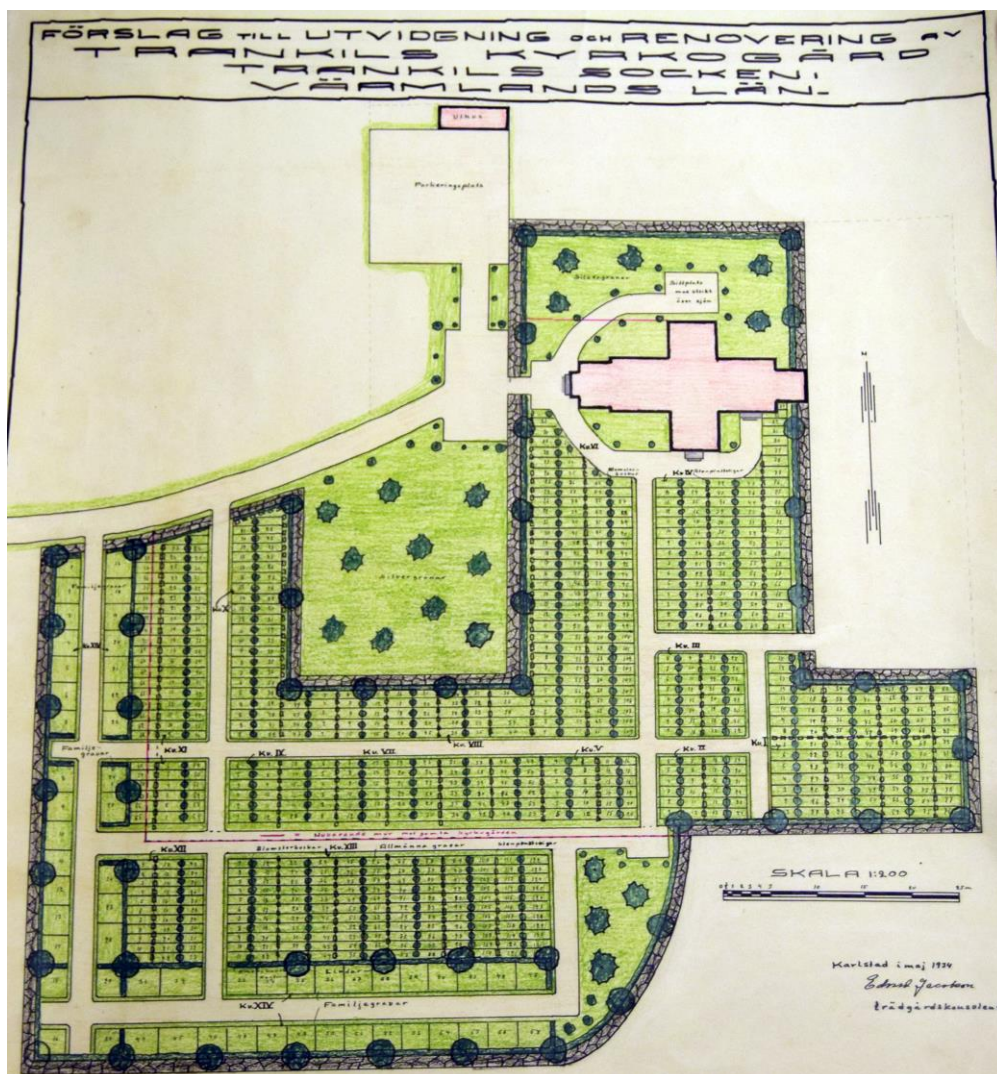
Karta över Trankils kyrkogård upprättad år 1920 av Em. Th. Mossberg. Avfotograferad ritning, Värmlandsarkiv.

1919 utvidgades kyrkogården mot sydväst och en gravkarta upprättades. Kartan visar att samtliga gravrader var förlagda i nordsydlig riktning. Förutom huvudgångarna fanns många smala gångar mellan gravraderna. Alla gravplatser är markerade som allmänna och ingen gravplats är utmärkt som familjegrav. Ritningen är intressant då den redovisar vilka befintliga gravplatser som är försedda med en gravvård. Tjugofem gravar hade en stenvård, och nio gravar hade ett järnkors. Gravvårdar av trä kan ha förekommit, men är inte redovisade.

Kartan visar att kyrkogården omgavs av en planterad häck innanför muren. Förutom huvudentrén vid kyrkan och en ny entré i nordväst, finns också en entré mot sjösidan i öster. Under 1800-talet och första delen av 1900-talet var båttrafiken på Lelången mycket viktig. Båtarna lade till och släppte av passagerare på bryggan strax nedanför Trankils kyrka.²⁰³

Åren 1940-1942 utvidgades kyrkogården ytterligare mot sydväst efter förslag av Edvard Jacobson. Förslaget omfattade även en renovering av gamla kyrkogården. Kungliga Byggnadsstyrelsen, liksom länsarkitekten, hade dock önskemål om ytterligare utredningar om gestaltningen omkring gamla kyrkogården. Detta eftersom man under denna tid även började undersöka lämplig plats och utformning för ett bårhus. Arkitekten hade i sina planer lagt beslag på platserna norr och väster om kyrkan. Bl.a. önskade han flytta ut den norra muren fyra meter för att anlägga en sittplats med utsikt över sjön. Området väster om gamla kyrkogårdens mur var bergig, och därför tänkt som en parkyta planterad med granar. Renoveringen av gamla kyrkogården fick anstå några år.

²⁰³ Höglind 1959.

Förslag till utvidgning och renovering av Trankils kyrkogård, Edvard Jacobson maj 1934. Avfotograferad ritning, Värmlandsarkiv.

1942 års område omfattade 175 familjegravar och 236 allmänna gravar. Kvartershäckarna utgjordes av amerikansk hagtorn, och skulle släppas upp till en höjd av 130 cm. Sidogränserna mellan familjegravarna föreslogs att markeras av låga häckar som exempelvis liguster. De allmänna gravarna anlades på ett annat vis än tidigare. Istället för en smal väg mellan varje gravrad ersattes varannan väg med en rad av låga prydnadsbuskar. Vägarna mellan gravraderna skulle också utgöras av plattstigar. Jacobson ansåg att några gravkullar inte fick förekomma. Varje sträcka skulle efter färdig gravsättning jämnplanteras och besås med gräs. Detta för att möjliggöra gräsklippning med maskin. De gravägare som ville vårda sina gravar, fick skära upp en rabatt av 40x60 cm för blomplantering.²⁰⁴ Växtförslaget visar plantering av lindar i en trädkrans och inne i kvarteren. Prydnadsbuskarna utgjordes av olika sorters spirea, ölandstok, och måbär.²⁰⁵ Enligt uppgift lades muren av Birger Myrman och stenen hämtades från "Slöka", utefter vägen till Sandviken. Enligt uppgift finns 1919 års mur bevarad en meter ned i marken, i den gamla södra gränsen.²⁰⁶

²⁰⁴ Beskrivning till utvidgning och renovering, Edvard Jacobson november 1935, Värmlandsarkiv.

²⁰⁵ Planteringsförslag till utvidgning och renovering, Edvard Jacobson 19.5.1936, Värmlandsarkiv.

²⁰⁶ Janne Olsson.

1955 byggdes ett bårhus utanför kyrkogårdsmuren i väster. Ritningar gjordes av arkitekt Lars Åhlund, Verner Johnssons Byggnadstekniska kontor, Bengtsfors. Bårhuset är delvis byggt under jord, med ett torvtäckt tak och kallmurad fasad.²⁰⁷

1956 renoverades kyrkogården. Gravstenar riktades, stenramar lyftes bort och grusgravar såddes igen med gräs. Gångar i ordning ställdes med grus och även plattgångar av skiffer lades. Häckar och träd planterades. Någon sittplats norr om kyrkan blev dock aldrig utförd.²⁰⁸

1964 upprättades en gravkarta över Trankils kyrkogård av Torvald Johansson.²⁰⁹

1983 gavs tillstånd att uppföra ett redskapsskjul norr om kyrkan.²¹⁰

1986 uppfördes en förvaltningsbyggnad nordväst om kyrkan.²¹¹

1995 skedde en utvidgning mot söder med en minneslund, efter ritningar av Henrik Undeland, Scandiaconsult, Karlstad. Enligt arkitekten var utvidgningsförslaget tänkt att underordna sig den gamla delen, genom att området anlades på lägre mark mot söder. Den gamla stenvallen och raden av björkar, skulle fortfarande vara det som mötte en besökare till Trankils kyrkogård. Förslaget omfattade ett relativt stort område, och utvidgningen planerades att anläggas i två etapper. Närmast gamla kyrkogården anlades en urndal omkring en central mittgång. Dalen skulle utgöras av ett öppet gräsparti med liggande stenar. Ett entréparti med svart smidesstaket, med stenstolpar i hörn och ändar anlades i väster. Det var tänkt att ge en öppenhet mot urndalen. I söder anlades ett kistgravsområde. Björkar planterades som avgränsning av de olika delarna. I mittgångens slutpunkt i öster anlades en minneslund med utsikt mot sjön, omgiven av naturmark. Skogen gallrades för att ge utblickar, men en del befintlig vegetation på platsen bevarades, däribland tall, rönn, gran och enebuskar, liksom ytor med mossor. En stenlagd plats med bänkar anlades, med vintergrönt buskage som bakgrund.²¹² Vid smyckningsplatsen gjordes ett vattenkar omgivet av naturstenar. Dock fanns inget till- eller frånlopp av vattnet, så karet igenlades kort därefter med natursten istället. En stor sten från skogen mellan Sandviken och Hällslund, hämtades av kyrkvaktmästare Janne Olsson och Magnus Danielsson. Den försågs med inskriptionen "*Trankils minneslund 1995*" av Thons stenhuggeri och placerades i minneslund.²¹³ Intill minneslundan uppfördes också en mindre redskapsbod.

2014 uppfördes ett nytt förråd med teknikrum för Hi-fog sprinklersystem, ritat av byggnadsingenjör Krister Eriksson.

2016 renoverades gamla kyrkogårdens murar i öster. På mursträckan som löper söderut från kyrkans sakristia renoverades 28 m mur, och vid det nordöstra hörnet av muren som omger kvarter 1, omlades 20 m mur. Därtill renoverades den östra entréns trappa och smidesgrind.²¹⁴

---

²⁰⁷ Ritning och byggnadsbeskrivning för bårhus, Lars Åhlund 16.1.1954, Verner Johnssons byggnadstekniska kontor Bengtsfors, Värmlandsarkiv.

²⁰⁸ Begravningsplatser i Värmlands län 1988.

²⁰⁹ Gravkarta över Trankils kyrkogård, Torvald Johansson 1964, Värmlandsarkiv.

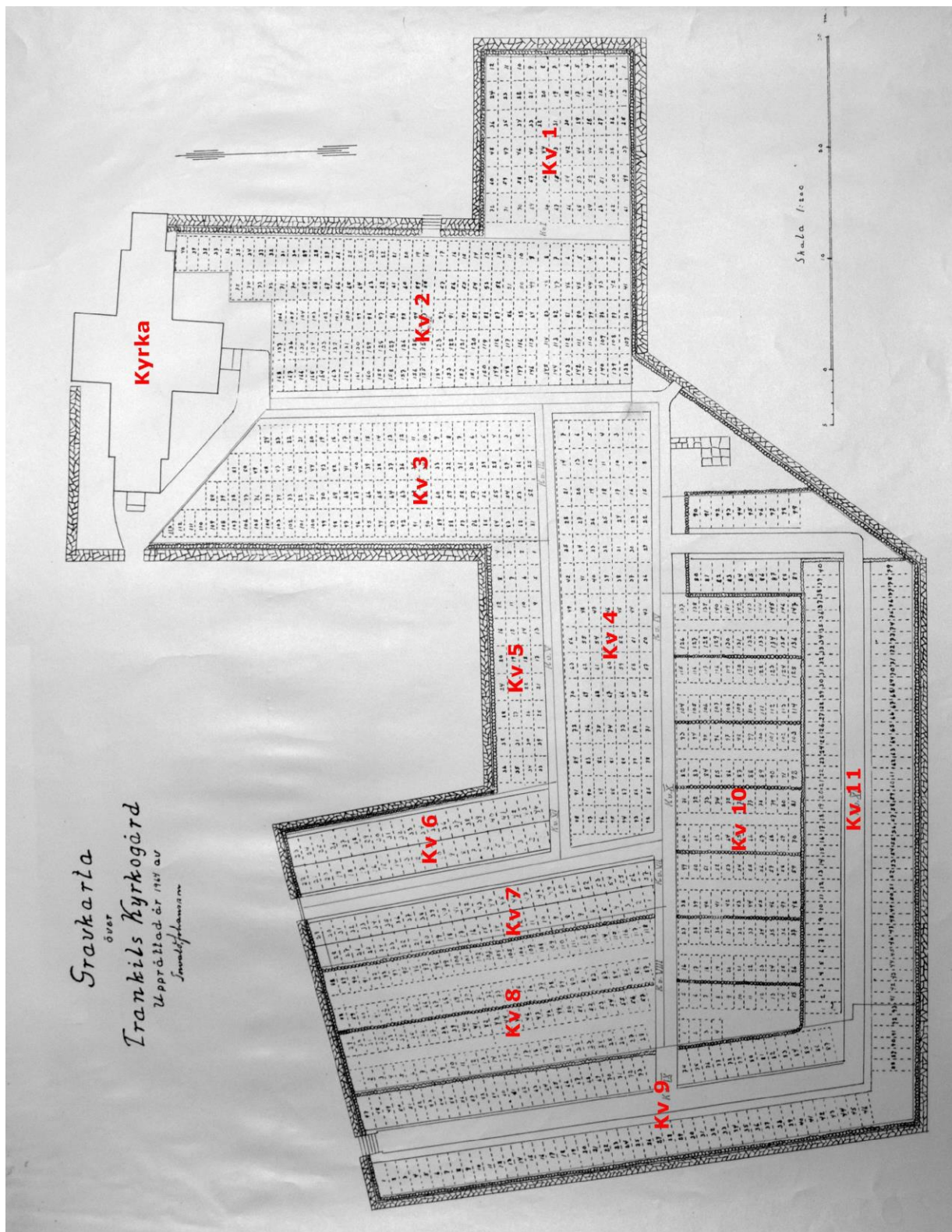
²¹⁰ Beslut ansökan om byggnadstillstånd, 1983.03.08 Länsstyrelsen, Värmlands Museum.

²¹¹ Bebyggelseregistret, Raä.

²¹² Utvidgning av kyrkogård och minneslund, Hendrik Undeland, Scandiaconsult 93.04.14 Rev. 93.05.08, Höjd- och måttsättning överbyggnader, L. Danielsson 93.08.31, Kyrkogårdsförvaltningen Trankil.

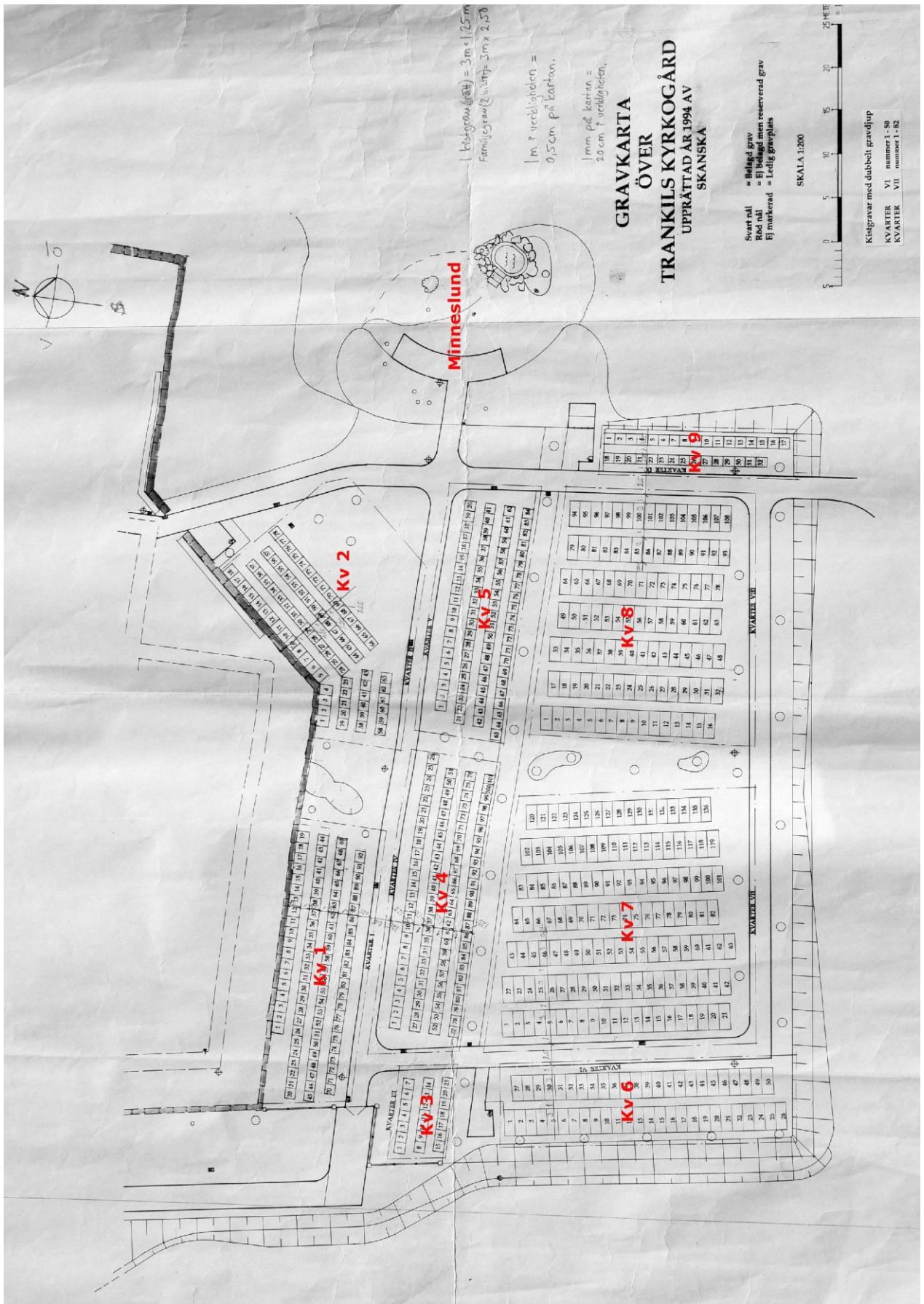
²¹³ Janne Olsson.

²¹⁴ Rapport gällande antikvarisk medverkan vid renovering av stenvallar, rapportnr 2017:4 Antikvarietjänst Eld & Forsberg AB.

Översikt Trankils gamla kyrkogård, baserad på gravkarta upprättad av Torvald Johansson 1964. Bårhuset ligger strax sydväst om kyrkan, utanför gamla kyrkogårdens västra mur. Markeringar i rött är gjorda i efterhand av Carina Libeck. Avfotograferad ritning, Värmlandsarkiv.

Översikt Trankils nya kyrkogård, baserad på gravkarta upprättad av Skanska 1994. Markeringar i rött är gjorda i efterhand av Carina Libeck. Avfotograferad ritning, Kyrkogårdsförvaltningen, Trankil.

KYRKOGÅRDEN I DAG

Kyrkogården ligger söder om kyrkan och har en oregelbunden form med två utlöpare, en mindre i sydöst och en större i sydväst. Marken sluttar från väster mot öster med en relativt plan del i mitten. Begravningsplatsen omges i öster av en brant sluttning mot sjön, i söder av skog och gården och i väster av parkeringsplats, väg och gården. Minneslundan är belägen i öster på nya kyrkogården.

Sydväst om kyrkan ligger bårhuset från 1955. Nordväst om kyrkan ligger förvaltningsbyggnaden från 1986 och ett förråd med teknikrum för sprinkler från 2014. Ett redskapsskjul från 1995 finns även i öster på nya kyrkogården. Äldre ekonomibyggnader är rivna. Parkering sker nordväst om kyrkan samt väster om 1940-talets utvidgning.

KVARTER

På gamla kyrkogården finns kvarter 1-11. På nya kyrkogården finns kvarter 1-9. Hittills har endast två kvarter tagits i bruk, kvarter 5 och 8.

GAMLA KYRKOGÅRDEN

Kvarter 1-5, söder om kyrkan, är den äldsta gravmarken på kyrkogården. Området närmast kyrkan är medeltida, medan den övriga ytan inom kvarter 1-5 utgörs av mark som utvidgades under 1800-talets andra hälft. Kvarter 1 är anlagt på mark som sluttar mot öster. Kvarteren omgärdas av kyrkogårdsmur och syrenhäck med inslag av sibirisk ärtbuske i väster, och av stödmur i öster. Även i öster har tidigare funnits en häck av syren och sibirisk ärtbuske, men den togs bort i samband med murrenoveringen 2016. Den norra mursträckan ansluter till kyrkans fasad vid norra korsarmen. Innanför norra muren finns en hög och omfångsrik prydnadsbuske. Söder om kyrkan, längs västra muren står två stora lövträd, en lönn och en ek, vilka skänker rumslighet och grönska till platsen. En stor ek står även utanför kyrkogården i sydöst. Huvudgången söder om kyrkan är asfalterad.

Plattgångarna har sjunkit ned i gräsytan, men är synliga på vissa ställen.

Kvarteren utgörs av gravrader anlagda i nordsydlig riktning utan kvartershäckar. Enstaka solitära prydnadsbuskar förekommer. Gravvårdarna står i gemensam gräsyta och varierar i form och storlek. De äldre gravplatserna, från 1800-talets slut och 1900-talets början, är i många fall försedda med höga och smala stenar vända mot öster. Övriga vårdar härrör från 1940-talet och decennierna därefter, och är låga, breda stenar. Två gravplatser har bevarade stenramar, men de är dock nedsjunkna i gräsytan. Den äldsta gravvården på ursprunglig plats, är en liten täljsten rest över C. Renström 1817. Den står sydväst om kyrkan inom kvarter 3. I kvarteren finns ytterligare fyra täljstenar, resta 1868, 1879, 1896 och 1903. Här bör också två ringkors av täljsten nämnas, vilka tidigare har stått på kyrkogården men som numera står vid bårhuset. De är av en medeltida typ, som var vanlig ända in på 1600-1700-talet. Det ena korset lär ha den numera oläsliga inskriptionen AAS 1757.

Intill kyrkan i söder finns också ett lapidarium med ett antal gravstenar från 1800-talets början samt ett gjutjärnskors. Fler järnkors har stått i sydost, men var undanställda vid inventeringstillfället. Inom dessa kvarter finns ytterligare tre vårdar av gjutjärn. Av intresse är också en enkelt huggen sten från 1878. I kvarter tre finns även tre vårdar av karbonatsten.

Kvarter 6-7 utgörs av 1919 års utvidgning väster om bårhuset. Varje kvarter består av två långa gravrader vilka är belägna på var sida om en grusad huvudgång. Gravraderna närmast gångvägen står utan rygghäck. I norr och öster avgränsar stödmur och häck av amerikansk hagtorn. Ett fåtal gravvårdar är från 1920-talets första år och är höga och smala, medan senare tillkomna gravvårdar är låga och breda. Ett litet gjutjärnskors från 1875 har flyttats till området och är placerat bredvid gravvården på en senare tillkommen familjegrav.

Kvarter 8-11 utgörs av 1942 års utvidgning. I norr och väster avgränsar stödmur och en häck av amerikansk hagtorn. Utanför muren i väster finns en trädkrans av björk. Mot söder avgränsar stödmur. Utanför muren, på nya kyrkogården står en trädkrans av björkar. I kvarter 10 finns också en rad med oxlar. Öster om kvarter 10, invid en passage till nya kyrkogården, finns en särskilt anlagd sittplats. Platsen omges av häckar och marken är belagd med oregelbundet formad skiffer. Här står två lösa parksoffor. Kvarter 8-9 ansluter visuellt till kvarter 6-7, och utgörs på samma vis av långa gravrader, anlagda längs rygghäckar av amerikansk hagtorn. En häck utgörs också av berberis. Kvarter 10 är genom hagtornshäckar uppdelat i mindre avdelningar. Gravraderna längs häckarna är vända in mot mitten i avdelningen. Kvarter 11 består av två långa gravrader, anlagda på vardera sida om en gångväg i söder. Vårdarna i kvarteren är homogent utformade och utgörs av låga och breda stenar. Två små gjutjärnskors, från 1875 respektive 1905, har flyttats till området och är placerade på senare tillkomna familjegravar.

NYA KYRKOGRÅRDEN

1995 års utvidgningsområde är beläget på en lägre marknivå, sydväst om kyrkan och gamla kyrkogården. Vid nya kyrkogården finns kvarter 1-9, men endast kvarter 5 och 8 har tagits i bruk för gravsättning. I norr avgränsar gamla kyrkogårdens stödmur och en rad med björkar. Längs västra sidan, i linje med urndalen, avgränsar ett smidesstaket med stenstolpar. I övrigt avgränsar en hög friväxande aroniahäck. Längs södra sidan finns även björkar planterade. Gångvägarna är asfalterade. Servicestationerna är häckomgärdade och marken har här en yta av gatsten, lagt i bågmönster.

Den norra delen av nya kyrkogården utgörs av en urndal med en central mittgång som går från huvudingången i väster med slutpunkt i minneslunden i öster. Urndalen präglas av stora vida gräsytor, vilka har en lätt lutning inåt gångvägen. Mitt i dalen går berget i dagen. Kvarteren är här avsedda för flera gravrader med liggande vårdar i gemensam gräsyta. Urndalen avgränsas mot söder av en rad med björkar som står i en formklippt aroniahäck.

I **kvarter 5**, i urndalen, har en gravrad med stående gravvårdar påbörjats längs häcken. I kvarteret finns en liten täljstensvård, rest över Gösta Höglind (1914-2007), en känd profil i bygden. Han författade bl.a. skriften *Trankils kyrka* som utgavs 1959 och boken *I sydväst om Trankils socken*, vilken utgavs 1963. Hembygdsgården Amundserud, som ägdes av Höglind, testamenterades till hembygdsföreningen och övertogs 2008.²¹⁵

Kistgravsområdet i den södra delen av nya kyrkogården präglas likaså av stora vida gräsytor. Mitt på området, i nordsydlig riktning, finns dock ett avdelande vegetationsstråk av björkar och ett större buskage av ölandstok. Trädkransen i söder utgörs av björk, och träden är planterade som en allé längs den södra gångvägen.

I **kvarter 8**, i kistgravsområdet, har en gravrad vänd mot öster påbörjats. Gravvårdarna står utan rygghäck i gemensam gräsyta.

²¹⁵ www.hembygd.se, Trankils hembygdsförening.

Minneslunden från 1995 är belägen på en markplåt i östra delen av nya kyrkogården. Lunden antar en svag bågförm i väster, markerad av en avgränsande dubbelhäck. Utsidan består av sibirisk ärtbuske och insidan består av gran. På platsen finns björk, tall, rönn och gran. Innanför häcken finns en bågförmad markyta belagd med offerdalskiffer. Här finns utplacerade parksoffor. Marken framför sittplatsen utgörs av en gräsyta som övergår i naturmark med berg i dagen. En central smyckningsplats är försedd med en stor natursten som har inskriptionen "*Trankils minneslund 1995*". Framför stenen finns en plattgång som leder fram till en liten rabatt med sommarblommor. Ett tidigare vattenkar har ersatts av utlagda naturstenar. Smyckningsplatsen omges av formklippt måbär och prydnadsbuskar som rosor och spirea, samt ormbunkar.

INSKRIFTIONER OCH TITLAR

Trankils kyrkogård är liten och titlarna är också få. I socknen har jord- och skogsbruk varit basnäringar, vilket avspeglas i titlar som *Hemmansägaren* och *Skogvaktare*. På kyrkogården finns ett antal järnvårdar som vittnar om järnbrukstiden och Lennartsfors bruk, dock finns inga särskilda inskriptioner som går att härleda till bruksverksamheten. Möjligen har titeln *Ingenjör* anknytning till industrin i Lennartsfors. Sjöfarten har varit betydelsefull, med både gods- och passagerartrafik. På kyrkogården påträffas två gravvårdar med titlarna *Sjökapten/Sjökaptenen*. Här finns också en koppling till Dalslands Kanal med titeln *Kanalinspektör*, och ortnamnet som anges är *Lennartsfors*. Titeln *Tullstationsföreståndaren* vittnar om närheten till Norska gränsen. Det finns också titlar med koppling till församlingen; *Pastorn*, *Komminister*, *Kyrkovärden* samt "*Folkskolläraren och kantorn*". En annan yrkestitel som påträffas är *Handlanden*. Kvinnliga yrkestitlar förekommer inte alls. Vid kvinnornas namn finns i regel inskriptioner som *Makan*, *Hustrun* eller som i ett fall *Sonhustrun*.

På gravvårdarna förekommer bibelhänvisningar, psalmverser och sentenser, däribland dessa; "*Älskad Begråten*", "*Välsignat och oförgätligt är ditt ljusa minne*", "*Återseendets stora glädje står oss åter*", "*Kristus är vårt lif och döden blef vår vinning*", "*Jag vet att min förlössare lever*", "*Gud skall avtorka alla tårar från deras ögon och döden skall icke vara mer*", "*Jordens oro viker för den frid som varar*", "*Jag skall sova men ej evigt snart en härlig dag skall gry*", "*Herren är min herde*", "*Tack min Gud för vad som varit tack för tiderna som varit tack för stund som inne är tack för livets hemligheter tack för evigt tryggt hem*", "*Jag vet att min förlössare lever och han skall kvarstå den siste över stoffet*".

En gravvård har berättande inskription; "*Makarna Olsson Grunnerud Karl D. *1861 och Karolina *1860 gemensamt begravda 24/10 1943*".

VEGETATION

På gamla kyrkogården finns två stora lövträd sydväst om kyrkan, en lönn och en ek, vilka skänker grönska och rumslighet till platsen. Utanför muren i sydost står också en stor ek som har miljöskapande värde. Yttre avgränsningshäckar kring de äldsta delarna utgörs av syren med inslag av sibirisk ärtbuske. Rygghäckar saknas men solitära prydnadsbuskar förekommer. På 1942 års område utgörs rygghäckarna av amerikansk hagtorn och inne i ett kvarter finns en rad oxlar. I väster och söder finns en trädkrans av björk.

Nya kyrkogården präglas av stora vida gräsytor som i yttre gränsen ramar in av en hög friväxande aroniahäck. En formklippt aroniahäck utgör också avgränsning mellan urndalsområdet i norr och kistgravsområdet i söder. Även björkar har planterats inne på området, med en avdelande funktion. Björkar utgör också trädkrans mot söder där träden är planterade som en allé längs den södra gångvägen. Minneslunden omges av björk, tall och gran. Smyckningsplatsen omges av en dubbelhäck bestående av sibirisk ärtbuske och gran.

OMGÄRDNING OCH ENTRÉER

Den gamla kyrkogården omgärdas av mur väster och norr om kyrkan, och i övrigt av stödmur. Den norra muren ansluter direkt till kyrkans fasad i den norra korsarmen. Huvudentrén finns i väster framför kyrkans port och utgörs av två kallmurade portstolpar krönta av lyktor. Smidesgrinden, som står undanställd, bär inskriptionen AP 1824. En entré finns också från sjösidan, sydost om kyrkan. Här finns en trappa i muren samt en smidesgrind. I nordvästra delen finns två entréer i den norra muren. Den nordöstra entrén har två kallmurade portstolpar avtäckta av flata stenar. Smidesgrinden är försedd med årtalet 1942. Den nordvästra entrén utgörs av en trappa i muren, samt är försedd med smidesgrindar.

Den nya kyrkogården, som ligger på en lägre marknivå än gamla kyrkogården, avgränsas i norr av den gamla kyrkogårdsmuren. I väster finns huvudentrén med en smidesgrind, omgiven av ett smidesstaket med stenstolpar.

BYGGNADER

Kyrkan, som är byggd av timmer, anses ha stått på nuvarande plats sedan 1500-talets första hälft.²¹⁶ Medeltida inventarier, som en dopfunt och en madonnaskulptur daterade till 1200-talet, indikerar att en sockenkyrka fanns redan under tidig medeltid. Nya undersökningar har också visat att medeltida väggtimmer ingår i nuvarande kyrka, bearbetat i en teknik som var vanlig tiden innan 1350.²¹⁷ Sedan tidigare är tornet daterat till 1643 och koret 1626. Korsformen tillkom under 1730-talet. 1878 kläddes fasaden med vit träpanel. Kyrkans nuvarande utseende härrör från 1947-49 års restaurering, vilken utfördes efter program av arkitekt Einar Lundberg. Den fick då åter en 1700-talskaraktär, och är sedan dess klädd med faluröda spån och har gröna vindskivor och fönsterbågar. Taket är belagt med enkupigt tegel.

Bårhuset är uppfört 1955 efter ritningar av arkitekt Lars Åhlund, Verner Johnssons Byggnadstekniska kontor, Bengtsfors.²¹⁸ Bårhuset är delvis byggt under jord, med ett torvtäckt tak och kallmurad fasad. 1995 höjdes taket och planterades med spireabuskar.

²¹⁶ Begravningsplatser i Värmlands län 1988.

²¹⁷ www.traditionsbararna.se, *Rapport om rester av medeltida kyrka i Trankil*, Daniel Eriksson 2016.11.29.

²¹⁸ Ritning och byggnadsbeskrivning för bårhus, Lars Åhlund 16.1.1954, Verner Johnssons byggnadstekniska kontor Bengtsfors.

Förvaltningsbyggnaden uppfördes 1986. Fasaderna består av faluröd träpanel och har gröna foder. Taket är valmat och belagt med tegel.

Redskapsboden från 1995 står i öster på nya kyrkogården. Fasaden består av faluröd träpanel med gröna foder. De svarta dörrarna har fiskbensmönster. Sadeltaket är belagt med svart betongtegel.

Förrådet, med teknikrum för Hi-fog sprinklersystem, uppfördes 2014 efter ritningar av byggnadsingenjör Krister Eriksson. Fasaderna består av faluröd träpanel och taket är belagt med plåt.

Församlingshemmet uppfördes omkring år 1873, och är beläget ca 200 m väster om Trankils kyrka. Här inrymdes tidigare en vaktmästarbostad. Fasaderna består av faluröd träpanel och taket är belagt med tegel.

Den f.d. prästgården ligger strax väster om Trankils kyrka och är numera i privat ägo. Fasaderna består av faluröd träpanel och taket är belagt med tegel.

ÖVRIGT

Kyrkogårdens belysning utgörs av omålade portstolpar med globarmaturer i klarglas. Vid gamla kyrkogårdens huvudentré i väster finns belysning på portstolparna i form av armaturer i klassisk gaslyktemodell.

Trankils kyrka. Medeltida timmer ingår i dagens kyrkobyggnad.

Bårhuset från 1955.

Trankils församlingshem från 1873.

Trankils f.d. prästgård.

Förråd uppfört 1995 på nya kyrkogården.

T.v. förrådet uppfört 2014 och t.h. förvaltningsbyggnaden uppförd 1986.

Gamla kyrkogårdens huvudentré i väster. De undanställda grindarna bär inskriptionen AP 1824.

Entré i öster mot sjön.

Entré i nordost, vid kv 6 och 7. Grindarna är försedda med årtalet 1942.

Entré i nordväst, vid kv 9.

Sittplats i anslutning till kvarter 10.

Servicestation på nya kyrkogården.

SAMMANFATTNING AV TRANKILS KYRKOGRÅRDS KARAKTÄRSDRAG

Trankils kyrka är belägen vid västra stranden av sjön Lelången. Kyrkogården har en oregelbunden form och ligger söder och sydväst om kyrkan. Den gamla kyrkogården, med medeltida ursprung, omgärdas av en sten- och stödmur. Innanför muren finns en syrenhäck med inslag av sibirisk ärtbuske. Vegetationen är sparsam på de äldsta delarna. Två stora lövträd sydväst om kyrkan, en lönn och en ek, liksom en stor ek utanför kyrkogården i sydost, har stor betydelse för miljön. De skänker skugga och rumslighet till platsen. Trädens storlek och ålder tillför också upplevelsevärden. Gravraderna på gamla kyrkogården är anlagda i nordsydliga rader, och söder om kyrkan står gravvårdarna utan rygghäckar. Kvarteren på 1942 års utvidgning är också anlagda med gravrader i nordsydlig riktning, men här ger rygghäckar av amerikansk hagtorn rumslighet och struktur. Den sydvästra delen erhåller också rumslighet och grönska från björkarna i de yttre gränserna liksom från en rad oxlar inne på området. Flera gravvårdar av täljsten på Trankils kyrkogård minner om att täljsten brutits i området. Trankils äldsta gravvårdar utgörs av två ringkors av täljsten. De har flyttats från kyrkogården och har numera sin placering vid bårhuset. De är av en medeltida typ, som var vanlig ända in på 1600-1700-talet. Det ena korset lär ha den numera oläsliga inskriptionen AAS 1757. Den äldsta gravvården på ursprunglig plats, finns sydväst om kyrkan och är en liten täljsten, rest över C. Renström 1817. Ytterligare fyra täljstensvårdar finns i kvarteren och är daterade 1868, 1879, 1896 och 1903. Söder om kyrkan finns även ett lapidarium med två täljstensvårdar daterade 1818 respektive 1847. Fem gjutjärnskors och ett smideskors har tidigare stått i lapidariet, men är undanställda. På kyrkogården finns dessutom sex bevarade gjutjärnsvårdar som minner om den tidigare järnbrukstiden. Flera av järnkorsen är av en mindre storlek som har rests över barn. Av intresse är också en enkelt huggen sten från 1878, och några gravvårdar av karbonatsten. De äldre gravplatserna från 1800-talets slut och 1900-talets början har i regel höga och smala stenar, medan övriga vårdar på gamla kyrkogården i stort härrör från 1940-talet och tiden därefter. Dessa stenar är låga och breda i likartat utförande. Endast två gravplatser har bevarade stenramar, och de är numera nedsjunkna i gräsytan. Plattgångar av skiffer är likaså nedsjunkna.

Den nya kyrkogården är belägen på en lägre marknivå än den gamla kyrkogården. Här har endast en liten del tagits i bruk för gravsättning, och området präglas därför av stora vida gräsytor med många lediga gravplatser. Den yttre avgränsningen utgörs av björkar och friväxande aronia. Avgränsande vegetationsstråk inne på området utgörs av björkar och formklippt aronia. Här finns även ett större buskage av ölandstok. Urndalen i norra delen är gestaltad med en lågt liggande central mittgång, omgiven av svagt sluttande mark, och avsedd för liggande vårdar. Här finns en viktig siktlinje mellan huvudingången i väster och minneslunden i öster. Kistgravsområdet i södra delen har en öppen karaktär då några kvartershäckar inte har planterats. Här ger dock björkar en viss rumslighet och karaktär. Minneslundens särskilt anlagda sittplats är en betydelsefull meditationsplats i anläggningen, med utsikt över sjön.

LAGSKYDD

Begravningsplatsen är tillkommen före 1940 och skyddas därmed av kulturmiljölagens 4 kapitel 13 § som säger "I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen för att väsentligt ändra begravningsplatsen". Tillstånd krävs alltid för utvidgning och för uppförande eller väsentlig ändring av byggnader, murar, portaler eller andra fasta anordningar. Detta skydd omfattar även de delar av kyrkogården som är tillkomna efter 1939. Vid frågor kring förändringar och tillstånd kontakta gärna Länsstyrelsen i Värmlands län.

ATT SÄRSKILT TÄNKA PÅ I FÖRVALTNING OCH ANVÄNDNING AV TRANKILS KYRKOGRÅRD

Viktigt för helheten

- Stenmuren är ett viktigt arkitektoniskt element och avgränsar delar av kyrkogården både fysiskt och symboliskt från omgivningen. Stenmuren ska bevaras.
- Kyrkogårdens ingångar med grindar av järn. Grindar ska bevaras och vårdas med traditionella material och metoder.
- Kyrkogårdens gångar bör ha bevarad sträckning och beläggning.
- Viktiga platser i anläggningen är särskilt anlagda sittplatser för kontemplation. Sittplatserna bör bevaras.
- Var uppmärksam på de nedsjunkna plattgångarna av skiffer. Plattgångarna bör bevaras.
- Var uppmärksam på de nedsjunkna gravramarna som finns vid två gravplatser (gravnummer (3 Ga 01 22-24 och 3 Ga 02 101-104). Ramgravar är att betrakta som värdefulla. Vid återupplåtelse bör gravplatsen ha bevarad stenram och återläggas med grus.
- Servicestationer ska vara noga planerade och anlagda så att de inte inkräktar på gravplatser.
- Mycket värdefulla gravvårdar, som är i församlingens ägo, ska inte avlägsnas från befintlig plats, ändras eller återupplåtas.
- Värdefulla gravvårdar, som är i församlingens ägo, bör bevaras och bör inte avlägsnas från befintlig plats. När en gravanordning som klassats som värdefull är/blir återlämnad kan gravvården/gravplatsen återanvändas, exempelvis genom att man slipar ned inskriptioner och gör nya. Dekor bör dock sparas. I de fall där inskriptionen bedöms vara av kulturhistoriskt intresse bör återupplåtelse ske utifrån vad som bedöms lämpligt i varje enskilt fall. En möjlighet är att man vänder på gravvården och gör en ny inskription. På så vis bevaras inskriptionen till eftervärlden. Återanvända gravvårdar bör förses med recyclingsymbol för att redovisa förändringen och för att uppmärksamma eventuell inskription på baksidan. I vissa fall kan originalstenen lämnas orörd och en ny liggande sten tillföras.

Viktigt för de olika delarna

- Nya gravvårdar på återupplåtna gravplatser bör anpassas efter karaktären för respektive område, vad gäller storlek, form och material. Huvudmannen ska upplysa gravrättsinnehavare om vikten av att värna de kulturhistoriska värdena vid återupplåtelse av gravplats.
- Gamla kyrkogården, kvarter 1-3; Här finns många kulturhistoriskt värdefulla gravplatser. Tillförsel av nya gravvårdar ska ske under noga övervägande och anpassas vad gäller storlek, form och material för att harmoniera med miljön och omgivande gravvårdar. Återanvändning kan med fördel komma i fråga i dessa kvarter.
- Nya kyrkogården; Urndalen är enligt ursprungsritningen avsedd för liggande vårdar. En påbörjad gravrad längs häcken utgörs i dag av stående gravvårdar. Gravraden längs häcken bör därför fortsatt utgöras av stående vårdar och gravraderna framför av liggande gravvårdar.

Vegetation

- Beställd trädvårdsplan ska följas.
- Gamla kyrkogården; De stora lövträden väster om kyrkan, en lönn och en ek, samt en ek sydost om kyrkan utanför kyrkogården, ger platsen en särskild karaktär vad gäller klimat, rumslighet och upplevelsevärde. Träden har stort miljöskapande värde och ska vårdas och bevaras så långt möjligt.
- Nya kyrkogården; Björkarna ger en särskild karaktär till platsen och inne på området har de en indelande funktion som är värdefull att bevara/återskapa.
- Äldre planteringsritningar och växtförslag bör vara vägledande om man önskar söka tillstånd för nyplanteringar.
- Kvartershäckar utgör bakgrund till gravvårdar. De är betydelsefulla för kyrkogårdens struktur och karaktär och bör bevaras.
- Äldre perenna växter vid gravplatser bör bevaras i möjligaste mån.

MYCKET VÄRDEFULLA GRAVVÅRDAR TRANKIL

* = återlämnad grav

Gravnummer: saknas Tillkomstår: 1859, 1891,
Fyra undanställda gjutjärnskors. 1905, 1905.

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn, lokal-
historia, inskription- ortnamn, tidstypisk, miljöskapande.

1. Karaktäristik: Gjutjärnskors. Inskription: Här under
hvilas hustrun Maria Stina Bryngels dotter från Lennarts
fors född den 30/10 1825 död den 23/5 1859.

2. Karaktäristik: Litet gjutjärnskors. Inskription: Alfri. M.
Andersson Källsbyn *18/1 1887 +20/3 1891.

3. Karaktäristik: Litet gjutjärnskors. Inskription: B. Emelia
Andersson Källsbyn *19/6 1890 +5/4 1905.

4. Karaktäristik: Litet gjutjärnskors. Inskription: Hildegard
Larsson Gunnartsbyn *20/8 1895 +20/4 1905.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: 1872
Undanställda gravplatsanordningar.

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, lokalhistoria, hög
ålder, inskription- sentens.

Karaktäristik: Flerdelad gravplatsanordning av gjutjärn,
som möjligen hör samman. Delarna stod tidigare lutade
mot kyrkväggen. Gjutjärnskorset har en vacker dekor
av blommor och i korsmitten finns ett huvud i relief med
strålar, föreställande Jesus eller Maria. Här finns även en
stor namnplatta av gjutjärn samt två lösa änglar.

Inskription: Här under hvilas Petter Persson född den
18de juni 1790 död den 18de december 1868 ock
hustrun Malin Halfvarsdotter född den 12te juni 1790
död den 30te januari 1872. Fred med edert stoff.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: 1700-tal
Undanställd.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög
ålder, lokalhistoria.

Karaktäristik: Smideskors. Inskription: -.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: Medeltid-1700-tal.
Två vårdar placerade på vardera sida om ingången till bårhuset.

Urvalskriterium: Hög ålder, material- täljsten, sällsynt.
Enligt en notering av Helge Kjellin, Värmlands Museum stod det ena av de två ringkorsen vid en gravkulle, och det andra låg vid kyrkväggen. De är av en medeltida typ, som var vanliga ända in på 1600-1700-talet. Det ena korset lär ha den numera oläsliga inskriptionen AAS 1757 (Anders Andersson). Det har tidigare rått oenighet om dess ålder, då inskriptionen kan vara senare gjord än själva gravstenen.

Karaktäristik: Två låga ringkors av täljsten. På framsidan finns ristad linjedekor. Inskription: idag svårläst (AAS1757).

Gravnummer: saknas Tillkomstår: 1818
Placerad söder om kyrkan.

Urvalskriterium: Hög ålder, material- täljsten.

Karaktäristik: Låg, lokalt huggen täljstensvård med rundad topp och sidoprofiler. Inskription: Olof Niclas Larsson född 29/7 1815 död 6/6 1818.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: 1847
Placerad söder om kyrkan.

Urvalskriterium: Hög ålder, material- täljsten.

Karaktäristik: Låg, lokalt huggen täljstensvård.
Inskription: Charlotta Håkansdotter f. 1783 d. 1847.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: 1865
Två vårdar placerade söder om kyrkan.

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn, inskription-ortnamn, psalmvers, lokalhistoria. I Värmlands Museums arkiv visar ett fotografi från 1965, att korset och stenen då stod nära den södra huvudgången inom kv 3.

1. Karaktäristik: Gjutjärnskors. Inskription: H. U. W. Hustrun Maria Nils Doter från L.fors f.d. 4/3 1804 d.d. 30/5 1865. Ps. 100 v3.
2. Karaktäristik: Stor pulpetsten. Inskription: Petter Eriksson Lennartsfors *1866 +1897 m.m.

Gravnummer: 3 Ga 01 11

Tillkomstår: 1898

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Gjutjärnskors. Inskription: Johan Elof Wittfält *den 20/5 1895 +den 22/2 1898.

Gravnummer: 3 Ga 01 71-72

Tillkomstår: 1905, 1921

Gravplatsen har två vårdar.

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, lokalhistoria, inskription- psalmvers.

1. Karaktäristik: Gravvård i form av en gjutjärnsurna placerad på en sockel. Inskription: Helga G. W. Pettersson Norra Viker *1903 +1905. Ps. 34:8 , 9.

2. Karaktäristik: Hög gravvård med korsymbol. Inskription: Thorsten Yngve Holg. Pettersson *11/8 1901 +5/3 1921. Tack min Gud för vad som varit tack för tiderna som varit tack för stund som inne är tack för livets hemligheter tack för evigt tryggt hem.

Gravnummer: 3 Ga 02 28-33

Tillkomstår: 1883

Urvalskriterium: Material- sandsten, barngrav, upplevelsevärde, tidstypisk och miljöskapande. Gravvården är den första minnesvården som ställs på familjegraven och är rest över barnet Erik Reichenberg 1873-1883.

Karaktäristik: Liten tvådelad gravvård som utgörs av ett stenkors placerat på en sockel, prytt av fint skulpterad murgröna i relief. Vid inventeringstillfället var korset löst och placerat framför sockeln. Inskription: Erik.

Gravnummer: 3 Ga 02 38

Tillkomstår: 1900-tal (1877)

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria. Gravvården är rest av församlingen över pastorn Sven Denis Mellqvist, som var donator och välgörare i bygden. Tack vare honom tillkom ett ålderdomshem och *Stiftelsen Trankils västra del*.²¹⁹

Karaktäristik: Gravvård i form av ett stort stenkors. Inskription: Pastorn S. D. Mellqvist *1805 +1877.

²¹⁹ Höglind 1959.

Gravnummer: 3 Ga 02 39

Tillkomstår: 1954

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria. Gravvården över komminister Gustaf Erik Lundström är rest av församlingen.²²⁰

Karaktäristik: Gravvård i form av ett stort stenkors.
Inskription: Komminister Gustaf Erik Lundström *1881 +1954.

Gravnummer: 3 Ga 02 42-43

Tillkomstår: 1920

Urvalskriterium: Inskription- ortnamn, sentens, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög gravvård i form av ett stort stenkors placerat på en sockel. Inskription: Adolf Nilsson från Sandviken *3/8 1850 +26/9 1920 Angelina Nilsson *21/2 1850 +14/4 1932. Återseendets stora glädje står oss åter.

Gravnummer: 3 Ga 02 107

Tillkomstår: 1853

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, hög ålder, inskription-ortnamn, berättande, tidstypisk, miljöskapande. Enligt kyrkoboken dog Nils Danielsson av kolera.

Karaktäristik: Medelhög, smal gjutjärnsvård krönt av en korsymbol. På den nedre delen finns symboler i form av två nedåtvända facklor och en lagerkrans. Inskription: Nils Danielsson war född i Lesserud i Sillerus socken den ¼ 1812 död i Sandwiken i Trankils socken den 28/11 1853. (sic)

Gravnummer: 3 Ga 02 107-110

Tillkomstår: 1895

Urvalskriterium: Material- kalksten, inskription- ortnamn, bibelhänvisning, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög tredelad gravvård med symbol av en ekbladskrans i relief. Inskription: Maria Andersdotter Sandviken * 10/11 1817 +12/10 1895 Joh. 11:25 Jordan Nilsson Sandviken *16/1 1848 +2/4 1873. Job. 19: 25. 26.

---

²²⁰ Höglind 1959.

Gravnummer: 3 Ga 02 111-112 Tillkomstår: 1923

Urvalskriterium: Inskription- bibelord, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög obeliskformad gravvård. Inskription: Claes Nilsson *23-10-1853 +31-10-1923 Augustina Nilsson *3-11-1845 +10-8-1927. Jag vet att min förlossare lever och han skall kvarstå den siste över stoffet. Job 19-25.

Gravnummer: 3 Ga 02 148-153 Tillkomstår: 1878

Urvalskriterium: Hög ålder, lokalt huggen sten, barngrav, upplevelsevärde.

Karaktäristik: Tunn gravsten med spetsig topp och sidoprofiler. Inskription framsida (mot väster): Emma Viktoria Pihlström f: 18/6 1875 +16/11 1877 Karl Albert Pihlström f: 18/10 1864 +29/? 1878. (En svåräst inskription är gjord i efterhand överst på stenen, över en person f: 1867 +188?). Inskription baksida (mot öster): Kristus är vårt lif döden blef vår vinning.

Gravnummer: 3 Ga 03 43-45 Tillkomstår: 1908

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortnamn, bibelhänvisning, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög, tredelad gravvård. På sockeln finns symbolen av en kvinnas och en mans hand som fattar varandra.

Inskription: Kyrkovärden Jacob Johansson fr. Sandviken *19/1 1819 +..1888 hustrun Lisa Johansson *../4 1821 +1908. Pet. 2.3.13.

Gravnummer: 3 Ga 03 50 Tillkomstår: 1940

Urvalskriterium: Inskription- titel, lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Låg bred gravvård. Inskription: Tullstationsföreståndaren Hilding Andersson *10/1 1886 +25/1 1940.

Gravnummer: 3 Ga 03 61-62

Tillkomstår: 1898

Urvalskriterium: Material- karbonatsten, inskription- ortnamn.

Karaktäristik: Hög flerdelad gravvård med ett stort kors placerat på sockel.

Inskription: Kyrkovärden J. Jordansson Skenhall *1836 + 1900 hans hustru Laura Sofia Nilsson ... (svårläst psalmvers eller liknande).

Gravnummer: 3 Ga 03 63-64

Tillkomstår: 1921

Urvalskriterium: Inskription- ortnamn, bibelord, upplevelsevärde, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med korssymbol.

Inskription: Frans Gabrielson Gunnarsbyn *1851 +1919 hans maka Klara *1853 +1921 Gud skall avtorka alla tårar från deras ögon och döden skall icke vara mer Upp. 21. 4.

Gravnummer: 3 Ga 03 65

Tillkomstår: 1868

Urvalskriterium: Material- täljsten, hög ålder, inskription- ortnamn, sentens.

Karaktäristik: Medelhög, lokalt huggen täljstensvård.

Inskription: Minne af Gustaf Jordanson Skenhall född den 16/4 1800 död den 6/6 1868 Älskad-Begråten.

Gravnummer: 3 Ga 03 83-84

Tillkomstår: 1927

Urvalskriterium: Material- marmor, tidstypisk, miljöskapande. I graven vilar Stig Tore Jansson (1921-1927), Evald Jansson (1889-1956) och Elin Jansson (+1985). Gravvården kan ev. vara uppsatt tidigare än 1927.

Karaktäristik: Tvådelad gravvård med namnplatta av marmor som står lutad i en stensockel. Inskription: Evald Janssons familjegrav.

Gravnummer: 3 Ga 03 96-98

Tillkomstår: 1905

Urvalskriterium: Miljöskapande, ovanlig form.

Karaktäristik: Hög gravvård med spetsig topp som avslutas med en rund form. Inskription: Familjegraf A. Jordansson *1/3 1845 +26/12 1905 Josefina Jordansson född Fernström *1/4 1859 +5/2 1899 sonen Einar *1/8 1890 + 20/8 1905 sonen Enock *29/4 1895 +1/5 1893.

Gravnummer: 3 Ga 03 99-100

Tillkomstår: 1897

Urvalskriterium: Material- karbonatsten, inskription- ortnamn, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög, tredelad gravvård. Inskription: Sara Hansdotter Skenhall *10/11 1822 +7/1 1897 Petter Persson Skenhall *27/10 1822 +10/5 1904 Upp. 21:4.

Gravnummer: 3 Ga 03 111-113

Tillkomstår: 1817

Urvalskriterium: Material- täljsten, hög ålder, tidstypisk, miljöskapande. Christofer Renström (1760-1817) var son till komminister Anders Renström och Kristina Ingjerd Wahlenberg. Christofer var den enda i syskonskaran som blev bosatt i sin födelseförsamling. I kyrkoböckerna är hans yrkestitel *visiteur*, d.v.s. en tulltjänsteman. Han var även jordbrukare. Med hustrun Ingrid hade han tre barn; Andreas, Anna Stina och Per.²²¹

Karaktäristik: Lokalt huggen täljstensvård. Stenen är liten och har en rundad topp med sidoprofiler. Inskription: C. Renström född den 23 sept 1760 död den 23 aug 1817.

Gravnummer: 3 Ga 04 18-21

Tillkomstår: 1896, 1903

Gravplatsen har två värderade gravvårdar.

Urvalskriterium: Material- täljsten, inskription- "hustrun", titel, ortnamn, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Två höga smala gravvårdar i täljsten med korsymboler. Hustruns gravvård är något lägre än hemmansägarens.

1. Inskription: Hemmansägaren Anders Pettersson från Kjellsbyn född 8.9.1820 död 9.2.1896.

2. Inskription: Hustrun Anna Stina Pettersson född Larsson från Kjellsbyn född 30.11.1836 död 24.4.1903.

---

²²¹ Läs mer i Tholen, Anders, *Släktbeskrivning: Renströmska släkten i Brunskog m.fl. socknar*, Arvika 1919.

Gravnummer: 3 Ga 05 18-20

Tillkomstår: 1915

Urvalskriterium: Inskription- titel- lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög smal gravvård med symboler av ett kors och en drapering. Inskription: Kanalinspektör A. R. Richenberg Lennartsfors familjegrav.

Gravnummer: 3 Ga 07 20-21

Tillkomstår: 1875

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, inskription- ortnamn, tidstypisk, miljöskapande. Korset är rest över ett barn, och har flyttats till en senare släktgrav.

Karaktäristik: Litet gjutjärns kors. Inskription: A. Maria Larsson Gyllenäs *4/8 1873 +24/2 1875.

Gravnummer: 3 Ga 09 74-75

Tillkomstår: 1905

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, inskription- ortnamn, tidstypisk, miljöskapande. Korset är rest över ett barn, och har flyttats till en senare släktgrav.

Karaktäristik: Litet gjutjärns kors. Inskription: Joel Wil. Albinsson Gyllenäs *21/2 1904 +16/1 1905.

Gravnummer: 3 Ga 10 62

Tillkomstår: 1957

Urvalskriterium: Material- marmor, upplevelsevärde, miljöskapande. I graven vilar Albina Olsson (1878-1957) och två av hennes fem barn; Joel Albinsson (1907-1984) och Ruth Maria Olsson (1900-1990). Tidigare har en duva suttit på korset. En sockel ordnades till korset för några år sedan.²²²

Karaktäristik: Litet marmorkors. Inskription: -

---

²²² Greta Knowles.

Gravnummer: 3 Ga 10 93-94

Tillkomstår: 1955

Urvalskriterium: Inskription- titel, symbol, lokalhistoria. Sjökaptenen Oskar Persson var redare och skeppare på båten Storholmen.²²³

Karaktäristik: Låg, bred gravvård vars övre del liknar ett rullat dokument. Vården har en symbol i form av ett ankare. Inskription: Sjökaptenen Oskar Persson *1881 +1955 hustrun Frida Persson *1885 +1962.

Gravnummer: 3 Ga 10 139-140

Tillkomstår: 1945

Urvalskriterium: Inskription- ortnamn, enkelt utformad gravvård. I gravnen vilar Anna Maria Nilsson (1868-1945) och Karl Enok Nilsson (1873-1959).

Karaktäristik: Liten gravvård med namnplatta av metall. Inskription: Karl. E. Nilsson Källsbyn Lennartsfors.

Gravnummer: 3 Ga 1119-20

Tillkomstår: 1945

Urvalskriterium: Inskription- ortnamn, sentens, upplevelsevärde, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Låg gravvård med korssymbol. Inskription: Herman Andersson Norra Viker *29/12 1867 +28/6 1945 hustrun Alma *4/7 1872 +16/8 1949. Tack för rosorna vid vägen tack för törnen ibland dem tack för resta himlastegen tack för evigt tryggt hem.

---

²²³ Trankils referensgrupp, Läs mer i *De vita båtarna* av Gösta Johannesson 1983.

VÄRDEFULLA GRAVVÅRDAR TRANKIL

* = återlämnad grav

3 Ga 01 22-24

3 Ga 01 46-47

3 Ga 01 65-67

3 Ga 02 1-2

3 Ga 02 21

3 Ga 02 24

3 Ga 02 50-52

3 Ga 02 54

3 Ga 02 84

3 Ga 02 101-104

3 Ga 03 1

3 Ga 03 2

3 Ga 03 9

3 Ga 03 20

3 Ga 03 33-34

3 Ga 03 59-60

3 Ga 03 94-95

3 Ga 04 8-10

3 Ga 04 23-24

3 Ga 04 55-56

3 Ga 04 68-70

3 Ga 05 1-3

3 Ga 05 7-8

3 Ga 06 3

3 Ga 06 5

3 Ga 06 22

3 Ga 07 51-52

3 Ga 08 117-118

3 Ga 10 73-74

3 Ga 10 82-83

3 Ga 10 100-101

3 Ga 10 142